

> Retouradres Postbus 19530 2500 CM Den Haag

Woningstichting Rentree
E.W.M. van Asten
Postbus 5
7400 AA DEVENTER

Dienst Regelingen

Postbus 19530
2500 CM Den Haag
www.drioket.nl

T 0800 - 22 333 22
F 070 - 378 61 39
ffwet@dienst-regelingen.nl

Onze referentie

Aanvraagnummer
FF/75C/2013/0028.toek.sh

Bijlagen

2

Datum 18 juli 2013
Betreft Toekenning ontheffing
Ruimtelijke ingrepen

Geachte mevrouw Van Asten,

Naar aanleiding van uw verzoek van 29 januari 2013 en de aanvullingen hierop van 18 maart 2013 en 19 april 2013, geregistreerd onder aanvraagnummer FF/75C/2013/0028, om een ontheffing als bedoeld in artikel 75 van de Flora- en faunawet te krijgen, deel ik u het volgende mee.

Hierbij ontvangt u de ontheffing die u heeft aangevraagd, van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het beschadigen, vernielen en verstoren van holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger, alsmede van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft verstoren van nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen van de gierzwaluw en de huismus.

De aanvraag

De aanvraag heeft betrekking op de realisatie van het project "Rivierenwijk Deventer" gelegen in de gemeente Deventer. Het project betreft het herstructureren van de Rivierenwijk. Werkzaamheden behelzen de sloop van bestaande bebouwing, het verwijderen/kappen van bestaande bomen en struiken, het bouw- en woonrijp maken van de grond, aanleggen van nutsvoorzieningen, wegen, trottoirs en stedelijk groen en de uiteindelijke nieuwbouw. Ontheffing wordt gevraagd van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor wat betreft exemplaren van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), laatvlieger (*Epitesicus serotinus*), gierzwaluw (*Apus apus*) en de huismus (*Passer domesticus*).

Overwegingen

Wettelijk kader

Beschermde soorten

De gewone dwergvleermuis en de laatvlieger zijn beschermde inheemse diersoorten als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder a, van de Flora- en faunawet en zijn tevens opgenomen in bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, diersoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd. De gierzwaluw en de huismus zijn beschermde inheemse diersoorten als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder b, van de Flora- en faunawet. Voor vogels is alleen ontheffing nodig indien het nest valt onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Hieronder zal dit nader worden toegelicht.

Verbodsbepalingen

Op grond van artikel 11 van de Flora- en faunawet is het verboden om nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse diersoorten te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen

Tot voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen als bedoeld in artikel 11 van de Flora- en faunawet worden locaties gerekend waarin zich kraamkolonies, paarverblijven, overwinteringsplaatsen en verblijven van groepen mannetjes bevinden, afhankelijk van de soort. Essentiële migratie- en vliegroutes en foerageergebieden die van belang zijn voor de instandhouding van een voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau, vallen hier ook onder. Daarnaast vallen ook tijdelijke, seizoensgebonden, verblijfplaatsen (bijvoorbeeld hollen) of standplaatsen die van belang zijn voor de gunstige staat van instandhouding van een soort op populatieniveau of per exemplaar hieronder.

Ontheffing

Op grond van artikel 75, lid 5, van de Flora- en faunawet worden ontheffingen slechts verleend wanneer er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort. Op grond van artikel 75, lid 6, aanhef en onder c, wordt voor soorten genoemd op bijlage IV van de Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn ontheffing slechts verleend wanneer er, naast de voorwaarde dat geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort, geen andere bevredigende oplossing bestaat en met het oog op andere, bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen, belangen. De belangen waarnaar verwezen wordt, zijn genoemd in artikel 2, lid 3 van het Besluit vrijstelling beschermde diersoorten.

Instandhouding van de soorten

Gewone dwergvleermuis en laatvlieger

De gewone dwergvleermuis en de laatvlieger zijn in het plangebied aangetroffen. Er zijn tenminste 4 zomerverblijfplaatsen variërend van grootte tussen de 5 en 10 exemplaren aanwezig.

Datum

18 juli 2013

Onze referentie

aanvraagnummer
FF/75C/2013/0028

Tijdens de baltsronden zijn verschillende baltsende gewone dwergvleermuizen aangetroffen, veelal in de buurt van de aangetroffen zomerverblijfplaatsen. De aanwezigheid van baltsplekken kan duiden op de aanwezigheid van paar- en/of winterverblijfplaatsen. De gewone dwergvleermuis foerageert in vrijwel het gehele projectgebied. In het plangebied zijn geen belangrijke vliegroutes van de gewone dwergvleermuis aangetroffen. In het schoolgebouw is een kraamverblijfplaats van 5 tot 10 exemplaren van de laatvlieger vastgesteld. Mogelijk wordt de school tevens als winterverblijfplaats gebruikt. De soort foerageert met name in het zuidoostelijke deel van het projectgebied rond het schoolgebouw. Vliegroutes van laatvlieger zijn niet aangetroffen. Aantasting van foerageergebieden en vliegroutes is enkel ontheffingsplichtig indien zij van groot belang zijn voor de functionaliteit van de vaste rust- of verblijfplaatsen van de betreffende soort, doordat er onvoldoende alternatieven voorhanden zijn. Door het uitvoeren van sloopwerkzaamheden kunnen voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger worden beschadigd, vernield of verstoord.

Dienst Regelingen

Datum

18 juli 2013

Onze referentie

aanvraagnummer
FF/75C/2013/0028

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soorten tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven in de paragrafen P, Q en R van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Activiteitenplan Flora- en faunawet – "positieve afwijzing" Rivierenwijk Deventer', van 28 januari 2013. De door u voorgestelde maatregelen zijn in grote lijnen voldoende. Ter aanscherping zijn in de ontheffing echter aanvullende voorschriften opgenomen.

Ondanks dat voorafgaand aan de werkzaamheden voldoende voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen worden gerealiseerd, wordt de functionaliteit van deze verblijfplaatsen niet gegarandeerd. Het aanbieden van winterverblijfplaatsen is tot nog toe niet succesvol gebleken. Ook is niet duidelijk of er in de omgeving voldoende alternatieven voor winterverblijfplaatsen aanwezig zijn. Zowel de gewone dwergvleermuis als de laatvlieger komen echter algemeen voor in de omgeving van het plangebied. De oude wijken van Deventer vormen een geschikt leefgebied. Mochten de tijdelijke verblijfplaatsen onvoldoende in gebruik worden genomen, dan kan dit zorgen voor een dip in de populatie. Naar verwachting heeft dit echter geen effect op de gunstige staat van instandhouding van beide soorten. Het realiseren van permanente verblijfplaatsen in de nieuwbouw zal op lange termijn zorgen voor voldoende nieuwe voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen voor de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger. De gunstige staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorschriften.

De zorgplicht genoemd in artikel 2 van de Flora- en faunawet blijft van toepassing. In de ontheffing zijn dan ook aanvullende voorschriften opgenomen.

Gierzwaluw en huismus

Het nest van een vogel is de plaats of ruimte die een vogel gebruikt voor het leggen en uitbroeden van de eieren en, voor zover het geen nestvlieders betreft, het grootbrengen van de jongen. In de context van artikel 11 van de Flora- en faunawet moet onder nest ook de inhoud en de functionele omgeving daarvan, voor zover het broedsucces van vogels daarvan afhankelijk is, worden begrepen. Daartoe zijn alle activiteiten begrepen die het broedsucces negatief beïnvloeden of teniet doen. Artikel 11 van de Flora- en faunawet is gedurende het broedseizoen van toepassing op alle in gebruik zijnde nesten van vogels. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat een nieuw nest te maken en gebruiken hun nest niet als vaste rust- of verblijfplaats. Dergelijke nesten voor eenmalig gebruik genieten buiten het broedseizoen niet de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Nesten van de gierzwaluw en de huismus vallen ook buiten het broedseizoen onder de definitie van 'vaste rust- of verblijfplaatsen' in artikel 11 van de Flora- en faunawet. Deze nesten zijn daarom, voor zover ze niet permanent verlaten zijn, jaarrond beschermd. Derhalve is, bij overtreding van de verbodsbepalingen, ontheffing nodig van artikel 11 van de Flora- en faunawet met betrekking tot de vaste rust- of verblijfplaatsen van deze soorten.

De gierzwaluw en de huismus zijn in het plangebied aangetroffen. Er zijn minimaal 2 broedsels waargenomen aan de noordkant van het projectgebied. Echter gezien het grote aantal foeragerende vogels, ongeveer 40 tot 50 exemplaren, is het waarschijnlijk dat er binnen de projectlocatie tussen de 10 en 20 broedparen aanwezig zijn. De huismus komt algemeen voor binnen het projectgebied. In totaal zijn er 52 broedparen vastgesteld. De grootste concentraties bevinden zich langs de randen van het projectgebied. Het betreft met name de woningen aan de noordzijde en de westzijde.

Door het slopen van de gebouwen kunnen nesten van de gierzwaluw en de huismus kunnen worden beschadigd, vernield en verstoord. Met het verwijderen van begroeiing en het egaliseren van het terrein verdwijnt ook foerageergebied en schuilgelegenheid voor met name de huismus. Aantasting van foerageergebieden en vliegroutes is enkel ontheffingsplichtig indien zij van groot belang zijn voor de functionaliteit van de vaste rust- of verblijfplaatsen van de betreffende soort, doordat er onvoldoende alternatieven voorhanden zijn.

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soorten tot een minimum te beperken, stelt u maatregelen voor zoals beschreven in paragrafen P, Q en R van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Activiteitenplan Flora- en faunawet – "positieve afwijzing" Rivierenwijk Deventer', van 28 januari 2013. De door u voorgestelde maatregelen zijn in grote lijnen voldoende. Ter aanscherping zijn in de ontheffing echter aanvullende voorschriften opgenomen.

Voorafgaand aan de werkzaamheden worden voldoende alternatieve verblijfplaatsen voor de soorten gerealiseerd die in kwaliteit en kwantiteit overeenkomen met dat wat verdwijnt. Het is zeer aannemelijk dat de verblijven direct in gebruik worden genomen.

Dienst Regelingen

Datum

18 juli 2013

Onze referentie

aanvraagnummer
FF/75C/2013/0028

Echter, ondanks deze maatregelen worden door de sloopwerkzaamheden toch voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de gierzwaluw en de huismus verstoord. Immers, de soort worden gedwongen om de huidige verblijfplaatsen te verlaten en een alternatief te gaan zoeken. Door de werkzaamheden wordt het in artikel 11 van de Flora- en faunawet neergelegde verbod op het verstoren van de vaste rust- en verblijfplaats van de gierzwaluw en de huismus overtreden, zodat voor de sloopwerkzaamheden toch een ontheffing is vereist. Daar de gierzwaluw en de huismus wel in de omgeving aanwezig blijven gaat er geen wezenlijke invloed uit van deze verstoring.

Dienst Regelingen

Datum

18 juli 2013

Onze referentie

aanvraagnummer
FF/75C/2013/0028

Zowel de gierzwaluw als de huismus komen algemeen voor in de omgeving van het plangebied. De oude wijken van Deventer vormen een geschikt leefgebied. Mochten de tijdelijke verblijfplaatsen onvoldoende in gebruik worden genomen dan kan dit zorgen voor een dip in de populatie. Naar verwachting heeft dit echter geen effect op de gunstige staat van instandhouding van beide soorten. Het realiseren van permanente verblijfplaatsen in de nieuwbouw zal op lange termijn zorgen voor voldoende nieuwe nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen voor de gierzwaluw en de huismus. De gunstige staat van instandhouding van de gierzwaluw en de huismus komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorschriften.

Belang van de ingreep

U heeft ontheffing van verbodsbepalingen aangevraagd op grond van het belang: 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten'. Voor vogels kan alleen ontheffing verleend worden ten behoeve van belangen genoemd in de Vogelrichtlijn. Het door u aangedragen belang 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten' is niet genoemd in de Vogelrichtlijn. Echter, dit belang kan in dit geval wel aan de ontheffingverlening ten grondslag liggen, omdat geen sprake is van verstoring met wezenlijke invloed.

De wijk is in de jaren 50 en 60 gebouwd om aan de snelgroeiende vraag aan woningen te voldoen. De kwaliteitseisen waren onderschikt aan de snelle bouw van veel woningen. Door dit principe voldoen de woningen niet meer aan de huidige eisen van woonkwaliteit, milieuvoorwaarden en veiligheid. Rivierenwijk is om deze redenen 1 van de 41 wijken die door toenmalig minister Vogelaar is aangewezen voor het project 'Van probleemwijk naar prachtwijk'. Dit project is erop gericht om met overheidssteun de leefbaarheid in die wijken te verbeteren. De selectie heeft plaatsgevonden op grond van gegevens over de sociaal-economische positie van huishoudens, de kwaliteit van de wijk en de mening van de bewoners zelf over de leefbaarheid van de wijk.

Gelet op het voorgaande en de onverminderde actualiteit van de naar voren gebrachte omstandigheden ben ik van oordeel dat het belang 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten' voldoende onderbouwd is om de negatieve effecten op de gewone dwergvleermuis, laatvlieger, gierzwaluw en de huismus, die als gevolg van de uitvoering van het project zullen optreden, rechtvaardigen.

Dienst Regelingen

Datum
18 juli 2013

Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2013/0028

Andere bevredigende oplossing

Het project is locatiegebonden. Sloop en wijkrenovatie is noodzakelijk om te kunnen voldoen aan de huidige bouw- en woonnormen, zodat de wijk weer leefbaar wordt. Daar de wijk nu éénmaal op deze locatie ligt is een alternatief niet voor handen en is er ook geen locatieafweging gemaakt. Door het uitvoeren van de maatregelen in de ontheffing wordt ten aanzien van de soorten zo zorgvuldig mogelijk gewerkt. Hiermee is het voldoende aangetoond dat geen andere bevredigende oplossing voorhanden is.

Zorgplicht

Voor de soorten waarvoor ik u ontheffing verleen, bent u gehouden aan de in de ontheffing opgenomen voorschriften. Voor alle soorten echter, geldt de zorgplicht ex artikel 2 van de Flora- en faunawet, die van toepassing is op zowel beschermde als onbeschermde dier- en plantensoorten, ongeacht vrijstelling of ontheffing. Op grond hiervan dient u zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te voorkomen.

Vogels

U dient gedurende de werkzaamheden rekening te houden met het broedseizoen van vogels. Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen. Voor de in het plangebied te verwachten vogelsoorten kan dit plaatsvinden door werkzaamheden buiten de broedperiode van aanwezige soorten uit te voeren. Tevens kunnen voorbereidende maatregelen worden getroffen om te voorkomen dat vogels tot broeden kunnen komen binnen het plangebied. Ik wijs u erop dat voor het broedseizoen geen standaardperiode wordt gehanteerd in het kader van de Flora- en faunawet. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.

Gedragscodes

U geeft aan dat u gebruik zult maken van een goedgekeurde gedragscode van en dat u derhalve voor tabel-2 soorten geen ontheffing nodig heeft. Deze aanname behoeft echter enige nuancering.

In het algemeen geldt dat indien u van de vrijstelling voortvloeiend uit een reeds goedgekeurde gedragscode of gedragscodes gebruik wilt maken, er aantoonbaar conform volgens die gedragscode gewerkt moet worden. Ik raad u dan ook aan om, voordat een project gaat plaatsvinden, de van toepassing zijnde maatregelen ten aanzien van de voorkomende soorten schriftelijk, in bijvoorbeeld een plan van aanpak, vast te leggen. Dit plan van aanpak zou aanwezig moeten zijn op de locatie, in verband met eventuele controle door bijvoorbeeld de nieuwe Voedsel- en Waren Autoriteit.

Dit plan van aanpak moet wel in overeenstemming zijn met de betreffende gedragscode. Dit alles is echter uw eigen verantwoordelijkheid. Indien u gebruik wilt maken van verschillende reeds goedgekeurde gedragscodes, raad ik u aan, op grond van overzichtelijkheid en handhaafbaarheid, de bronnen in het plan van aanpak te noemen. Uit de aard van reeds goedgekeurde gedragscodes vloeit voort dat het plan van aanpak/protocollen alleen onder de reikwijdte van de goedkeuring van de betreffende gedragscode valt, als ze zijn (mede)opgesteld door een deskundige met kennis van de betreffende soorten.

Dienst Regelingen

Datum

18 juli 2013

Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2013/0028

Conclusie

Gelet op het voorgaande verleen ik u ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet. Aan deze ontheffing zijn voorschriften verbonden.

De ontheffing en de voorschriften treft u hierbij aan.

Bezwaar

Als u het niet eens bent met deze beslissing, kunt u binnen zes weken na verzending van deze brief een bezwaarschrift indienen. Stuur het ondertekende bezwaarschrift naar Dienst Regelingen, afdeling Recht en Rechtsbescherming, Postbus 20401, 2500 EK Den Haag.

Vermeld in uw bezwaarschrift in ieder geval het aanvraagnummer FF/75C/2013/0028 en de datum van de beslissing.

Op onze internetsite www.drloket.nl/bezwaar vindt u meer belangrijke informatie over het indienen van een bezwaarschrift.

Meer informatie

Heeft u vragen, kijk dan op de website: www.drloket.nl. Of bel met het DR-Loket: 0800 - 22 333 22 (op werkdagen tussen 8.30 en 16.30 uur).

Met vriendelijke groet,

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
namens deze:

Bea Deetman

Teammanager Vergunningen Dienst Regelingen

DE STAATSSECRETARIS¹ VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Naar aanleiding van het verzoek van mevrouw E.W.M. van Asten
namens Woningstichting Rentree, op 29 januari 2013
en de aanvullingen hierop van 18 maart 2013 en 19 april 2013

gelet op artikel 75, lid 3, van de Flora- en faunawet

Verleent hierbij aan:	Woningstichting Rentree
Adres:	Keizerstraat 43
Postcode en woonplaats:	7411 HE DEVENTER
Voor het tijdvak van:	18 juli 2013 tot en met 28 februari 2018

ONTHEFFING

FF/75C/2013/0028

van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het beschadigen, vernielen en verstoren van holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en de laatvlieger (*Epitesicus serotinus*), alsmede van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft verstoren van nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen van de gierzwaluw (*Apus apus*) en de huismus (*Passer domesticus*).

Het gebied waarvoor de ontheffing geldt, betreft het plangebied voor de realisatie van het project "Rivierenwijk Deventer", gelegen aan de oostzijde van het centrum van Deventer, ten westen van Colmsgate en ten zuidoosten van de spoorlijn Deventer-Holtten in de gemeente Deventer, één en ander zoals is weergegeven op figuur 1 van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Activiteitenplan Flora- en faunawet – "positieve afwijzing" Rivierenwijk Deventer' van 28 januari 2013.

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorschriften verbonden:

Algemene voorschriften

1. De ontheffing wordt slechts voor de hierboven genoemde soorten en beschreven verboden handelingen verleend.
2. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
3. Woningstichting Rentree (hierna te noemen: de ontheffinghouder) dient onverwijld contact op te nemen met Dienst Regelingen indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorschrift 1 noodzakelijk zijn.
4. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder blijft daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.

¹ Krachtens de wettekst is de Minister bevoegd tot het afgeven van een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet. Op basis van de portefeuillevverdeling tussen de Minister van EZ en de Staatssecretaris van EZ is deze bevoegdheid belegd bij de Staatssecretaris.

5. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing en de bijbehorende brief op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
6. De ontheffinghouder dient, zodra de datum waarop de werkzaamheden zullen aanvangen bekend is, het bijgevoegde meldingsformulier volledig in te vullen en naar Dienst Regelingen te zenden.

Specifieke voorschriften

7. Met inachtneming van onderstaande voorwaarden dient u de maatregelen uit te voeren zoals genoemd in de paragrafen P, Q en R van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Activiteitenplan Flora- en faunawet – "positieve afwijzing" Rivierenwijk Deventer", van 28 januari 2013, bijlage 2 bij dit besluit.
8. De werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd tussen 7:00 uur en 17:00 uur, waarbij in de winterperiode zowel bij de start van de werkzaamheden als aan het einde van de dag gebruik wordt gemaakt van hulpverlichting die gericht is op het werk.

Vleermuizen

9. Minstens 4 tot 5 maanden voordat de sloop plaatsvindt, dienen in de directe omgeving van het plangebied (100 tot 200 meter), maar buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden, tijdelijke verblijfplaatsen aangeboden te worden in de vorm van vleermuiskasten en door het geschikt maken van spouwmuren en daklagen van woningen. Voor de gewone dwergvleermuis dienen 20 kasten opgehangen te worden van minstens 70 cm hoog en 50 cm breed op verschillende windrichtingen, geclusterd en deels geschakeld over de gehele wijk.
10. Voor de laatvlieger dienen in de directe omgeving van het plangebied, maar buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden, op minstens 5 locaties spouwmuren en daklagen geschikt gemaakt te worden als verblijfplaats. Hiervan dienen ten minste drie onder daklagen gemaakt te worden. De nieuwe verblijven dienen op verschillende windrichtingen georiënteerd te worden, om te voorzien in verschillende microklimaten. Hierbij dienen ook verblijfplaatsen op het zuiden tot zuidwesten beschikbaar te zijn. Er dient per verblijfplaats een geschikte binnenruimte gerealiseerd te worden van ten minste 1,5 x 1 m1 (BxH) en circa 10cm diep. Als invliegopening dient per locatie ten minste 1 invliegopening aangebracht te worden van 6x2,5 cm (BxH) De alternatieven dienen op korte termijn na verlening van de ontheffing geplaatst en spouwmuren geschikt gemaakt te worden.
11. Bovengenoemde alternatieven dienen te worden gerealiseerd bij woningen die niet op de nominatie staan om gesloopt te worden.
12. De sloop van de gebouwen dient te worden uitgevoerd in de minst kwetsbare periode voor vleermuizen, buiten de kraamperiode en buiten de winterperiode. De meest geschikte periode hiervoor is augustus tot en met oktober. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter duren. De geschiktheid van de periode voor de uitvoering van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige² op het gebied van vleermuizen.

² Het Ministerie van Economische Zaken verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Flora- en faunawet, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied) en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

13. Het ongeschikt maken van vleermuisverblijfplaatsen dient te worden gerealiseerd door tochtgaten te maken op strategische punten in de muur, om zo het microklimaat te verstoren. Dit kan gerealiseerd worden door middel van het voorzichtig verwijderen van dakpannen en dakranden en door middel van het aanbrengen van tochtgaten / ventilatiegaten onderaan in de spouwen van de te slopen bebouwing. Dit voorschrift dient te worden uitgevoerd nadat de dieren zijn uitgevlogen, of bij gebouwen waar geen dieren ten tijde van de werkzaamheden aanwezig zijn. Dit dient door een deskundige te worden vastgesteld.

Gierzwaluw en huismus

14. Voorafgaand aan de sloop dienen in de directe omgeving van het plangebied, maar buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden, in totaal 110 alternatieve verblijfplaatsen aangeboden te worden voor de huismus in de vorm van vogelvides en nestkasten. Er dienen meerdere alternatieven bij elkaar geplaatst te worden. De alternatieven dienen op korte termijn na verlening van de ontheffing geplaatst te worden.
15. Voorafgaand aan de sloop en buiten de voortplantingsperiode van de huismus dienen de huidige verblijfplaatsen ongeschikt gemaakt te worden. Het ongeschikt maken dient te bestaan uit het verwijderen van de betreffende dakpannen en boeiplaten of het dichtmaken van de verblijfplaatsen. Een deskundige dient te bepalen wanneer en hoe de maatregelen daadwerkelijk uitgevoerd dienen te worden. De voortplantingsperiode van de huismus loopt globaal van april tot en met augustus. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter duren. Ik wijs u erop dat voor het broedseizoen geen standaardperiode wordt gehanteerd in het kader van de Flora- en faunawet. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. De geschiktheid van de periode voor de uitvoering van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van de huismus.
16. Tijdens de locatiebepaling van de permanente verblijfplaatsen dient rekening gehouden te worden met een geschikt huismussenhabitat in de directe omgeving. Het habitat dient te bestaan uit voldoende dekkingmogelijkheden, continu voedselaanbod in de directe omgeving van de dekking, voldoende inheems groen en water. Er dient voor aanvang van de werkzaamheden een beplantingsplan te worden opgesteld en waarin ook wordt aangegeven welke beplanting hiervoor het meest geschikt is. Dit plan dient ter goedkeuring aan Dienst Regelingen te worden voorgelegd.
17. Voorafgaand de sloop en buiten het broedseizoen van de gierzwaluw, globaal mei tot en met juli, worden in de directe omgeving van het plangebied, maar buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden, voor de gierzwaluw minimaal 50 (bij voorkeur 100) nestkasten opgehangen.
18. Deze verblijfplaatsen dienen:
- zo dicht mogelijk bij de oorspronkelijke plek en bestaande nestplaatsen geplaatst te worden
  - niet in de volle zon te liggen: nestplaatsen bij voorkeur in de koele, schaduwrijke noord- en oostgevels aanbrengen in verband met de hitte die kan ontstaan in de kleine broedruimte. Als nestgelegenheden tussen 9 en 19 uur in de schaduw blijven onder bijvoorbeeld een dakrand, kunnen andere windrichtingen overwogen worden
  - voldoende (veilige) uitvliegruimte te hebben: minimaal 1 meter breed en 3 meter diep, zonder kans op verkeersslachtoffers. Dus geen platte daken, brede goten, balustraden, borstweringen, bomen, vlaggenmasten e.d. die het aanvliegen bemoeilijken.
19. Deze verblijfplaatsen moeten (buiten de speciale dakpannen) voldoen aan:
- een minimum bodemoppervlakte van 15 x 25 centimeter en een minimum hoogte van 13 centimeter
  - een invliegopening van maximaal 2 centimeter boven de bodem (van binnen gemeten)
  - een invliegopening van 7 centimeter breed en maximaal 3,5 centimeter hoog
  - dat de invliegopening asymmetrisch is aangebracht, zodat er een donkere hoek in de nestgelegenheden ontstaat.
20. De alternatieven dienen op korte termijn na verlening van de ontheffing geplaatst te worden.

21. Voorafgaand aan de sloop en buiten de voortplantingsperiode, deze periode loopt globaal van april tot en met augustus, van de gierzwaluw dienen de huidige verblijfplaatsen ongeschikt gemaakt te worden. Het ongeschikt maken dient te bestaan uit het verwijderen van de betreffende dakpannen, boeiplaten of het dichtmaken van de verblijfplaatsen. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze voortplantingsperiode langer dan wel korter duren. Ik wijs u erop dat voor het broedseizoen geen standaardperiode wordt gehanteerd in het kader van de Flora- en faunawet. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. De geschiktheid van de periode voor de uitvoering van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van de gierzwaluw. Een deskundige zal bepalen wanneer en hoe de maatregelen daadwerkelijk uitgevoerd gaan worden.
22. Er dient gebruik gemaakt te worden van standaard kasten specifiek voor de gierzwaluw en de huismus, welke voldoen aan de maatvoering en overige eisen zoals in de betreffende soortenstandaard van het Ministerie van EZ is aangegeven.

Zorgplicht

Ik wijs u er op dat u op grond van artikel 2 van de Flora- en faunawet de volgende maatregelen in acht dient te nemen:

23. Voordat de daadwerkelijke sloop uitgevoerd wordt, dienen de gebouwen eerst vleermuisvrij gemaakt te worden om te voorkomen dat tijdens de sloop individuen gedood of verwond worden. Er wordt tocht gecreëerd door dakpannen te verwijderen, spouwmuren open te leggen door middel van gaten en beplatingen tegen de dakranden weg te halen. Na een wachtperiode, minimaal één week, en een controle op vleermuizen worden vervolgens de gebouwen gesloopt. Door bovenstaande werkzaamheden in de periode september tot en met oktober uit te voeren, kan ook na oktober gesloopt worden.

Overige voorschriften

24. De werkzaamheden en bovengenoemde voorschriften dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van vleermuizen, de gierzwaluw en de huismus.
25. U dient een ecologisch werkprotocol op te stellen met daarin bovengenoemde voorschriften. Alle betrokken partijen, met name ook de uitvoerenden op de bouw- of projectlocatie, dienen van het werkprotocol op de hoogte gesteld te worden.
26. Deze ontheffing kan worden ingetrokken, indien blijkt dat de ontheffinghouder zich niet houdt aan de voorschriften.
27. Indien blijkt dat de in de ontheffing gestelde termijn niet voldoende is om de werkzaamheden waarop de ontheffing betrekking heeft uit te voeren, dient u, zeker vier maanden voor het verstrijken van deze termijn een nieuwe aanvraag indienen. Dit voorkomt onnodige vertraging van het project.
28. Aanspreekpunt in het kader van deze ontheffing en de daaruit voortvloeiende voorschriften is Dienst Regelingen, Postbus 19530, 2500 CM Den Haag.

Den Haag, 18 juli 2013

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
namens deze:

Bea Deetman

Bea Deetman
Teammanager Vergoedingen Dienst Regelingen

gebied en de aard van de activiteit wordt een toetsing van de plannen aan de Natuurbeschermingswet 1998 niet noodzakelijk geacht. Er worden geen negatieve effecten op dit Natura 2000-gebied verwacht.

N. Verspreiding beschermde soorten op en nabij het plangebied

Voor een beschrijving van de verspreiding van de aangetroffen beschermde soorten wordt verwezen naar hoofdstuk 6 van het rapport "Actualisatie Flora en fauna onderzoek Rivierenwijk Deventer" uit 2012. Dit hoofdstuk gaat per soortgroep in op de te verwachten soorten, de aanwezige soorten en de effecten van de voorgenomen ontwikkelingen op deze soorten.

O. Verantwoording verspreidingsinformatie

De verspreidingsinformatie is afkomstig uit een literatuurstudie en een uitgebreid veldonderzoek. Voor verder informatie wordt verwezen naar onderdeel J 'Verantwoording van uw effectenstudie', onderdeel G 'Deskundige' en hoofdstuk 4 van het rapport "Actualisatie Flora en fauna onderzoek Rivierenwijk Deventer" uit 2012.

P. & Q. Mitigerende en compenserende maatregelen

Gewone dwergvleermuis en laatvlieger

Uit de verspreidingsinformatie van 2012 is gebleken dat gewone dwergvleermuis en laatvlieger binnen het plangebied in de zomer verblijven, en vermoedelijk ook in de winter, in een grote diversiteit aan gebouwen. Van gewone dwergvleermuis zijn vier zomerverblijfplaatsen aangetroffen en verschillende baltsende dieren. Van laatvlieger is ook een verblijfplaats aangetroffen, vermoedelijk betreft dit een kraamverblijfplaats. Uit voorgaande onderzoeken zijn ook op andere locaties verblijfplaatsen van beide soorten aangetroffen. Dit betroffen twee zomerverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis en één zomerverblijfplaats van laatvlieger. Naast de aangetroffen verblijfplaatsen is het waarschijnlijk dat meerdere onontdekte verblijfplaatsen aanwezig zijn met kleinere aantallen van gewone dwergvleermuis en laatvlieger.

Door de voorwaarden die vleermuizen stellen aan verblijfplaatsen is het uitvoeren van compensatie, dat wil zeggen het aanbieden van nieuwe (tijdelijke) verblijfplaatsen, lastig. Vooral voor laatvlieger is dit het geval, een soort waar nog betrekkelijk weinig over bekend is. Tot nu toe zijn nog maar weinig tot geen resultaten bekend waarbij verblijfplaatsen van laatvliegers effectief zijn gecompenseerd. Onderstaande voorgestelde maatregelen zijn gebaseerd op eigen ervaringen uit eerdere afgeronde projecten met verblijfplaatsen van vleermuizen, de soortenstandaard gewone dwergvleermuis en de verleende ontheffingen vanuit Dienst Regelingen met betrekking tot verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Met de voorgenomen maatregelen en het aanbieden van de alternatieve (tijdelijke) verblijfplaatsen wordt getracht dat deze in kwantiteit en kwaliteit zoveel mogelijk overeenkomen met de huidige functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaats van de aanwezige vleermuizen.

Aanbieden alternatieve verblijfplaatsen

Voordat sloop plaats vindt worden in de omgeving van het plangebied tijdelijke verblijfplaatsen aangeboden in de vorm van vleermuiskasten en door het geschikt maken van spouwmuren en daklagen van woningen in de directe omgeving van het plangebied. Voor gewone dwergvleermuis moeten vier zomerverblijfplaatsen gecompenseerd worden en voor laatvlieger één vermoedelijke kraamkolonie. Een 1 op 1 compensatie, waarbij een verblijfplaats wordt gecompenseerd met één nieuwe verblijfplaats, biedt onvoldoende garantie dat de compensatie goed werkt waardoor de functionaliteit onvoldoende gewaarborgd wordt. Het is daarom noodzakelijk om te 'overcompenseren' door verschillende nieuwe verblijfplaatsen aan te bieden. Voor gewone dwergvleermuis geldt dat voor elke aan te tasten verblijfplaats vier nieuwe (tijdelijke) verblijfplaatsen moeten worden aangeboden. Een kleine kast van minstens 70 cm hoog en 50 cm breed is hiervoor afdoende. In totaal dienen tenminste 16 kasten opgehangen te worden. In verband met de mogelijke aanwezigheid van meerdere verblijfplaatsen worden totaal 20 kasten opgehangen. De kasten worden op verschillende windrichtingen aangeboden waardoor verschillende klimatologische omstandigheden ontstaan. Tevens worden de kasten in de directe omgeving van het plangebied opgehangen, maar buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden. Voor laatvlieger geldt dat zij niet goed te compenseren zijn in kasten. Voor deze soort wordt in de directe omgeving spouwmuren en daklagen geschikt gemaakt, dit op minstens vijf locaties in de directe omgeving van het plangebied, maar buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden. Exacte eisen voor de locaties, plaatsing van de kasten en het geschikt maken van omliggende woningen worden in een ecologisch werkprotocol vastgesteld en uitgewerkt door een ter zake kundige. De alternatieven worden op korte termijn geplaatst en spouwmuren geschikt gemaakt. Van laatstgenoemde zal ook gewone dwergvleermuis mee profiteren. Compensatie vindt plaats voor mitigeren maatregelen (ongeschikt maken).

Ongeschikt maken huidige verblijfplaatsen

De werkzaamheden, sloop van de gebouwen, worden uitgevoerd in de minst kwetsbare periode voor vleermuizen, buiten de kraamperiode en buiten de winterperiode. De meest geschikte periode is hiervoor augustus - oktober, waarbij rekening wordt gehouden met de weersomstandigheden. Voordat de daadwerkelijke sloop uitgevoerd wordt, moeten de gebouwen eerst vleermuisvrij gemaakt worden om te voorkomen dat tijdens de sloop individuen gedood of verwond worden. Dit wordt gedaan door het interne microklimaat te beïnvloeden door het creëren van tocht. De vleermuizen zullen hierdoor op zoek gaan naar een alternatieve locatie. Tocht wordt gecreëerd door dakpannen te verwijderen, spouwmuren open te leggen door middel van gaten en beplatingen tegen de dakranden weg te halen. De werkzaamheden worden uitgevoerd met zorgvuldigheid om te voorkomen dat tijdens deze voorzorgsmaatregelen vleermuizen gedood of verwond worden. Na een wachtperiode en een controle op vleermuizen worden vervolgens de gebouwen gesloopt. Door bovenstaande maatregelen in de periode september – oktober uit te voeren, kan ook na oktober gesloopt worden, omdat dan geen vleermuizen in de gebouwen zullen gaan overwinteren.

Maatregelen in de nieuwbouw

Omdat verblijfplaatsen verdwijnen moeten als compensatie alternatieve verblijfplaatsen aangeboden worden. Zoals eerder ook aangegeven is door de voorwaarden en eisen die

vleermuizen stellen aan verblijfplaatsen lastig om een goede en effectieve compensatie aan te bieden voor de betreffende soorten, en dan met name laatvlieger. In de nieuwe situatie worden verblijfplaatsen aangeboden door een combinatie van het vleermuisinclusief bouwen en het inbouwen van vleermuiskasten. In totaal worden 20 kleinere kasten geclusterd en deels geschakeld over de gehele wijk ingebouwd en op minstens vijf locaties wordt vleermuisinclusief gebouwd. Bij het vleermuisinclusief bouwen worden de spouwmuren en de houtlagen in het dak geschikt en toegankelijk gemaakt voor vleermuizen. Met name laatvliegers zitten voornamelijk in dergelijke daklagen. De exacte locaties, verdere eisen voor de nieuwe verblijfplaatsen en het inclusief bouwen worden begeleid door ter zake kundige op het gebied van vleermuizen en uitgewerkt in een ecologisch werkprotocol.

Huismus

Uit het onderzoek van 2012 is naar voren gekomen dat de huismus algemeen in het plangebied voorkomt. Ook uit het voorgaande onderzoek is gebleken dat huismus algemeen voorkomt in de Rivierenwijk. In totaal gaat het om ongeveer 55 broedparen van huismus. Als gevolg van de ontwikkeling is het gebied tijdelijk ongeschikt als leefgebied voor de aanwezige huismussen.

Alternatieve verblijfplaatsen

Om de functionaliteit van de verblijfplaats van huismus te garanderen worden voorafgaand de sloop alternatieve verblijfplaatsen aangeboden in de vorm van vogelvides en nestkasten. Deze alternatieven worden in de directe omgeving van het plangebied opgehangen of toepast, maar buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden. Daarnaast dienen meerdere alternatieven bij elkaar geplaatst te worden, omdat huismussen koloniebroeders zijn. Voor elk aan te tasten verblijfplaatsen dienen twee nieuwe (tijdelijke) verblijfplaatsen gecreëerd te worden. In deze situatie gaat het om een compensatie van in totaal 110 paren huismus. Exacte eisen voor de locaties en plaatsing van de kasten en vides worden in een ecologisch werkprotocol vastgesteld door een ter zake kundige. De alternatieven worden op korte termijn geplaatst.

Ongeschikt maken huidige verblijfplaatsen

Ook bij huismus geldt dat voorafgaand de sloop de huidige verblijfplaatsen ongeschikt gemaakt dienen te worden. Dit gebeurt buiten de voortplantingsperiode van huismus. De voortplantingsperiode loopt globaal van half maart tot en met augustus. Deze periode kan vanwege weersomstandigheden zowel langer als korter zijn. Een ter zake kundige zal hierin bepalen wanneer aanvullende maatregelen daadwerkelijk worden uitgevoerd. Het ongeschikt maken bestaat uit het verwijderen van de betreffende dakpannen en boeiplaten of het dichtmaken van de verblijfplaatsen. Dit wordt per locatie bepaald, waarbij de voortgang nauwlettend in de gaten gehouden worden.

Maatregelen in de nieuwbouw

Naast bovenstaande maatregelen dienen ook in de nieuwbouw permanente verblijfplaatsen aangebracht te worden. Hiervoor wordt gekozen voor een combinatie van vogelvides en neststenen. Ook hier dienen verblijfplaatsen aangeboden te worden aan totaal 110 paren. Exacte eisen voor de locaties en plaatsing van de vides en stenen worden in een ecologisch werkprotocol vastgesteld door een ter zake kundige. De

vogelvides en stenen kunnen bijvoorbeeld het beste aan de noordkant van de woningen geplaatst te worden om oververhitting van huismussen te voorkomen en waarbij meerdere nestplekken bij elkaar zijn gesitueerd.

In de toekomstige situatie is het naast het aanbieden van verblijfplaatsen tevens belangrijk dat er in de directe omgeving een geschikt huismussenhabitat aanwezig is zoals dekkingsmogelijkheden, continu voedselaanbod in de directe omgeving van dekking, voldoende inheems groen als leverancier van eiwitrijk voedsel voor de jongen en water. Tijdens de locatiebepaling van de permanente verblijfplaatsen en inrichting van het toekomstige gebied wordt hiermee rekening gehouden. Hiervoor zal een beplantingsplan worden opgesteld. In een ecologisch werkprotocol wordt aangegeven welke beplanting hiervoor het meest geschikt is.

Gierzwaluw

In het plangebied zijn in 2012 twee verblijfplaatsen aangetroffen van gierzwaluw. Gezien het grote aantal foeragerende individuen is het waarschijnlijk dat in het plangebied meerdere broedparen aanwezig zijn, tussen de 10 tot 20 paren. Tijdens eerder onderzoek in 2008 konden geen nestlocaties achterhaald worden.

Alternatieve verblijfplaatsen

Voorafgaand de sloop worden alternatieve verblijfplaatsen aangeboden in de vorm van nestkasten om de functionaliteit van de verblijfplaats van gierzwaluw te garanderen. Deze alternatieven worden in de directe omgeving van het plangebied opgehangen, maar buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden. Daarnaast dienen meerdere alternatieven bij elkaar geplaatst te worden, omdat gierzwaluwen koloniebroeders zijn. Voor elk aan te tasten verblijfplaatsen dienen vijf nieuwe (tijdelijke) verblijfplaatsen gecreëerd te worden. In deze situatie gaat het om compensatie voor minstens twee paren gierzwaluw, in totaal kasten voor 10 paren. Gezien de mogelijkheid dat meerdere broedparen aanwezig zijn, worden in totaal 20 kasten opgehangen voor gierzwaluw. Exacte eisen voor de locaties en plaatsing van de kasten worden in een ecologisch werkprotocol vastgesteld door een ter zake kundige. De alternatieven worden op korte termijn geplaatst.

Ongeschikt maken huidige verblijfplaatsen

Net zoals bij huismus geldt ook bij gierzwaluw dat voorafgaand de sloop de huidige verblijfplaatsen ongeschikt gemaakt dienen te worden. Dit gebeurt buiten de voortplantingsperiode van gierzwaluw. De voortplantingsperiode loopt globaal van half april tot en met half augustus. Deze periode kan vanwege weersomstandigheden zowel langer als korter zijn. Maatregelen zijn niet noodzakelijk indien werkzaamheden worden uitgevoerd in de winterperiode wanneer gierzwaluwen zijn vetrokken naar het buitenland. Een ter zake kundige zal hierin bepalen wanneer aanvullende maatregelen daadwerkelijk noodzakelijk zijn. Het ongeschikt maken bestaat uit het verwijderen van de betreffende dakpannen, boeiplaten of het dichtmaken van de verblijfplaatsen. Dit wordt per locatie bepaald, waarbij de voortgang nauwlettend in de gaten gehouden worden.

Maatregelen in de nieuwbouw

In de nieuwbouw worden permanente verblijfplaatsen aangebracht in de vorm van dakpannen of neststenen. Hiervoor wordt gekozen voor een combinatie van beide. Ook hier dienen verblijfplaatsen aangeboden te worden aan totaal 20 paren. Exacte eisen voor de locaties en plaatsing van de pannen en stenen worden in een ecologisch werkprotocol vastgesteld door een ter zake kundige. De pannen en stenen kunnen bijvoorbeeld het beste aan de noordkant van de woningen geplaatst worden om oververhitting van zwaluwen te voorkomen en waarbij meerdere nestplekken bij elkaar zijn geclusterd.

Samenvatting

- Werkzaamheden worden uitgevoerd buiten de kwetsbare perioden van de aanwezige soorten, buiten de kraamperiode en winterperiode voor vleermuizen en buiten het broedseizoen van vogels. Afhankelijk van het seizoen kunnen deze perioden langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor de uitvoering van de werkzaamheden wordt bepaald door een ter zake kundige op het gebied van de aanwezige soorten.
- Op korte termijn worden vleermuiskasten aangeboden en spouwmuren geschikt gemaakt in de directe omgeving van het plangebied. Voor gewone dwergvleermuis worden 20 kleinere kasten opgehangen en voor laatvlieger worden op vijf locaties de spouwmuur/daklagen geschikt gemaakt.
- Voor huismus en gierzwaluw geldt ook dat er in de directe omgeving alternatieve (tijdelijke) verblijfplaatsen worden aangeboden. Voor huismus worden verblijfplaatsen aangeboden voor 110 paren in de vorm van nestkasten en vogelvides. Voor gierzwaluw 20 nestkasten
- Voorafgaand de sloop worden de aanwezige verblijfplaatsen ongeschikt gemaakt. Het ongeschikt maken wordt uitgevoerd onder gunstige weersomstandigheden. Ook hierbij wordt een ter zake kundige op het gebied van de aanwezige soorten ingeschakeld.
- Nadat is vastgesteld dat aanwezige verblijfplaatsen zijn verlaten, worden de betreffende gebouwen gesloopt.
- Indien tijdens de werkzaamheden toch beschermde soorten worden aangetroffen, worden de werkzaamheden gestaakt en een ter zake kundige ingeschakeld.
- In de nieuwbouw worden alternatieve verblijfplaatsen aangeboden, hierbij wordt rekening gehouden met de duurzaamheid. Voor gewone dwergvleermuis worden 20 kleinere inbouwkasten geschakeld en geclusterd verspreid over de wijk ingebouwd. Voor laatvlieger geldt dat op 5 locaties vleermuis inclusief gebouwd wordt door het geschikt maken en houden van spouwmuren en daklagen. Voor huismus worden verblijfplaatsen aangeboden aan 110 paren door het plaatsen van vogelvides en neststenen en voor gierzwaluw 20 verblijfplaatsen door pannen en stenen.
- Aangeboden (tijdelijke) verblijfplaatsen dienen in kwantiteit en kwaliteit zoveel mogelijk overeen te komen met de huidige functionaliteit van de verblijfplaats van de aanwezige soorten.
- De werkzaamheden worden begeleid door een ter zake kundige op het gebied van de aanwezige soorten.

- Voorgestelde maatregelen worden uitgewerkt en toegespitst in een ecologisch werkprotocol. Alle betrokkenen partijen worden op de hoogte gebracht van dit protocol en het protocol is op de locatie aanwezig.

R. Tijdstip en locatie maatregelen

Voordat de bouw gestart wordt, moeten de aanvullende maatregelen in de omgeving zijn uitgevoerd. Op korte termijn worden de alternatieve (tijdelijke) verblijfplaatsen opgehangen en gebouwen toegankelijk gemaakt.

S. Alternatieven

Een locatieafweging is niet gemaakt, gezien de te renoveren wijk en woningen nu eenmaal op deze locatie liggen. Het renoveren op een andere locatie is dan ook niet mogelijk.

De woningen en de architectonische wijkopbouw zijn sterk verouderd, waardoor de levensduur inmiddels is afgelopen en de veiligheid sterk is afgenomen. Om de wijk een nieuwe impuls te (Van Probleemwijk naar Prachtwijk) is het noodzakelijk de bestaande structuur aan te passen naar niet alleen meer woonbare woningen maar ook een wijkstructuur die beter doordacht is en ingericht wordt op de toekomst, op basis van geleerde fouten met betrekking tot stedenbouwkundige plannen.

De woningen zijn sterk verouderd, waardoor de levensduur inmiddels is afgelopen. Het alternatief voor sloop en wijkrenovatie, waarbij door alleen door renovatie de woningen zelf weer geschikt gemaakt worden voor bewoning, is op een economisch en leefbaarheid verantwoorde wijze niet mogelijk. Aldus is gekozen om delen van de bestaande bebouwing te slopen, de wijk her in te richten en te vervangen voor nieuwbouw, die voldoet aan de huidige bouw- en woonnormen, de wijk weer leefbaar wordt en het landelijke beleid "van probleemwijk naar prachtwijk" verder succesvol tot uitvoer wordt gebracht.

T. Beschrijving zorgvuldig handelen

Er zijn ten behoeve van de voorgenomen ontwikkelingen in het plangebied en omgeving verschillende onderzoeken uitgevoerd door verschillende instanties. De onderzoeken voldoen aan de aanwezige richtlijnen, zoals het vleermuisprotocol. Hierdoor is een goed beeld verkregen van (mogelijk) aanwezige beschermde soorten en de functie van de ontwikkelingslocatie voor deze soorten. Voorafgaand en tijdens de ontwikkelingen worden tevens maatregelen genomen om negatieve effecten teniet te doen. Daarnaast worden handelingen achterwege gelaten of extra maatregelen genomen om te voorkomen dat door de te nemen werkzaamheden nadelige gevolgen voor flora en fauna worden veroorzaakt. Tijdens de werkzaamheden zal een ter zake kundige paraat staan indien voor vragen, begeleiding en onvoorziene situaties. Deze maatregelen zijn ons inziens afdoende in het kader van zorgvuldig handelen.

Meldingsformulier start werkzaamheden

Ontheffing Flora- en faunawet, artikel 75, lid 5 en lid 6, onderdeel c

Gegevens <verleende ontheffing/besluit>

Aanvraagnummer FF/75C/2013/0028
Project Rivierenwijk Deventer
Ontheffingsperiode 18 juli 2013 tot en met 28 februari 2018
Naam Woningstichting Rentre
Adres mevrouw E.W.M. Van Asten
Keizerstraat 43
Woonplaats 7411 HE DEVENTER

Gegevens werkzaamheden

Contactpersoon uitvoering werkzaamheden .....

Telefoonnummer (vast) .....

Telefoonnummer (mobiel) .....

Locatie(s) werkzaamheden .....

.....

.....

.....

Datum start werkzaamheden .....

Overzicht planning werkzaamheden .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

***Dit formulier dient zodra de aanvang van de werkzaamheden bekend is
te worden ingediend bij Dienst Regelingen!***

Retouradres

Dienst Regelingen
Postbus 19530
2500 CM Den Haag
Fax: 070-3786139
Email : ffwet@minlnv.nl

